

ק באר הגולה
ה טור בשם הרשב"ם ושאר פוסקים מהח"א דברינן ד' טור בשם רבנו יונה פהא דרשב"ם ז' ברכות מה וכתבא קמא
(ג) [ב] ספנה, מברכים עליו (ו) (ועין לקמן סימן רד): ג השלשה שאכלו באחד, אחד נזהר מפת עוברי-בוכים ואחד אינו נזהר, או אחד מהם כהן ואוכל חלות, אף-על-פי שאותו שזוהר אינו יכול לאכל עם אותו שאינו נזהר ולא ישראל עם הכהן, כיון שאותו שאינו נזהר יכול לאכל עם הנזהר והכהן עם הישראלי, (ג) [ב] (ז) מצטרפין. אבל אם היו כהנים וזר אוכלים באחד, והכהנים אוכלים חלה ונזהרים מפת של עוברי-בוכים וזהר אוכל פת של עוברי-בוכים, (ח) אינם מצטרפין. והוא תדין (ט) לשלשה שמדירים זה מזה, שאינם מצטרפין לזמון: הגה ודוקא כשכל אחד אוכל מפרק, אבל אם אוכלים מפרק בעל-הבית מצטרפין, דהא אוכלים מפרק אחד (א"י): ד' ואין מזמנין על מי שאכל פחות מביית:

קצו דין צרוף לזמון שלשה או עשרה, וכו' ד' סעיפים:

א' אשנים שאכלו באחד וגמרו (א) ובא שלישי, כל היכא דאי מיתי להו מיד (ב) *קצו למיכל מנה, א ברכות מז

שערי תשובה

מפת עוברי-בוכים, ע"ש: [ב] ספנה. עין בח"ט. ועין בפמ"א ח"ב סי' ז שדעתו להקריע מהרמב"ם שדבר-אסור שנפשו של אדם קצת ואפילו בשוגג או לרפואה, אפילו לאחריו אינו חוב לברך ולא מחשב הנאה, ע"ש. ועין בפסחים דף קו בתוספות שם ד"ה דלקא, שיש שני מיני אכילה נזהר, ע"ש ועין לקמן סימן רד מ"ש שם: [ג] מצטרפין. עין בה"ט. ומ"ש בשם המג"א שאין יכולים לאכל הלחם שכללך מבשר, הקשה ע"ז במקום שמואל סימן צד שהרי יכול לאכל אחר שגמר אכילת חלב, ואפילו בשבוע שחל ט"ב מחר בתבשיל של בשר, וא"כ אינו אסור מאותו לחם, וע"ש דמ"מ מסיק דשב וא"ה עדיף שלא להצטרף לזמון בשבוע שחל ט"ב אוכלי בשר עם אוכלי חלב, ע"ש. ועין [שם] סי' צה על מ"ש בש"ע ובטור בג' שפירשם הנאה זה מזה על דברי הבי"ד דמיתי ראה: מדאצטרף למימר וכתבנו אכלי חלין, תפוק לה דאי בני מתשיל כר, והשיג ע"ז דבתרומה ביד כהן לא מצי מתשיל, ע"ש. ועין בפנים מאירות ח"ב סי' ז שהקשה פן וכתב לנשב קצת, ע"ש, וכן הפרי"ח בלוקוטס כתב לנשב קצת, ועין בא"ר וכן התפלף סי' פ וברכ"י, ע"ש, ועין ביראפרים בשם הבר"י במי שנשבע שלא דבר עם חברו אין רשאי לזמן עליו ומ"ש שם בדין אם י"י בנזון מה דינו, ע"ש:

בארור הלכה

קשה שני בתים ותמכרן באמצע על הפסוק, הוא מצרפן:

* קצו למיכל מנה. כך צריך לומר, פן הוא הנרסא בשלחן-צרוף השנים, ותפנה, ודוקא אם שניהם מצו למיכל מנה, וכן משמע מלשון הרמב"ם. ולפי זה פשוט דאם אחד נטל דיו [או] שהסיח דעתו בבורר, שלא היה אוכל שום דבר, לפי מה שכתבנו בסימן קטט בבאור הלכה סוף דבור המתחיל 'נאפלו' בשם הבית-מאיר, שוב ממילא אין השלישי יכול להצטרף. ומצאתי באלה רבה שגם הוא מצדד פן לדינא, אלא שאחר-כך מספיק בזה קצת, ומגורסת החת"י-איר ברי"ף שגם: אלו מיתי לי ארדילא וכו', משמע גם-כן כמו שכתבנו. אחר-כך מצאתי במאמר

באר היטב

עין מ"א. והבאר היטב אשר לפני כתב בשם המגן-אברהם דקנב חשים ועשה לחם מברך אף בתחלה, ולא דק: (ג) ספנה. וה"ה האוכל אסור בשוגג, דמקום ספנה ושוגג דין אחד להם, ט"ז, עין סי' רד ס"ט ועין הל"ט סי' קנב: (ג) מצטרפין. כתב האגדה פ' ג' שאכלו: א' אוכל גבינה ושנים בשר מצטרפים, והאוכל גבינה מצי אכל עם האחרים; ובשבת שחל ט"ב [בתוכה] אין מזמנין יחד האוכלים בשר ותנוהרין מלאכלו ואוכלים גבינה, כיון דאין שום א' מהן יכול לאכל עם חברו, ע"כ. והגמ"י הקשה ע"ז דהא יכולין לאכל יחד לחם, וכ"כ רש"י ויכולין לזמן יחד וכן דעת הש"ו וע"ש. ומ"א כתב ד"ס"ל דבעינן שכולים לאכל יחד אותו לחם שאוכל חברו, והכא אין יכולין לאכל בשר וגבינה מלחם אחד דהרי מלכלך מבשר כמ"ש ביד"י סי' פט, וכ"מ ברוקח וס"ה שאין מצטרפים אלא אם-כן כשאוכל הגבינה יכול לאכל בשר, וכ"כ בהגמ"י בשם מהר"ם: ב' אוכלים בשר וא' חלב, האוכל חלב מברך ומוציא השני לפי שכול

משנה ברורה

הוא, (י) התרא קאכילי, ואדברה, מצוה קעביד להציל נפשו, וכדקתיב 'ומי בקהם', ואמרו חז"ל: 'ומי בקהם' ולא שכימות בקהם: (ו) ועין לקמן סימן רד. דשם נשנה דין זה, ונתבאר שם בסעיף ח בהג"ה דאם אנסוהו (יב) לאכל אינו מברך, אף-על-גב דהיה מנחם לאכל מפני הספנה. ועין שם במשנה ברורה: ג (ז) מצטרפין. אף-על-פי שכל אחד אוכל מפרק: (ח) אינם מצטרפין. שכל צרוף לזמן אינו אלא קשהם יכולים להתחבר יחד⁽⁶⁾ באכילתן לאכל לחם אחד⁽⁷⁾, וכאן כל אחד נזהר מלחם חברו⁽⁸⁾: (ט) לשלשה שמדירים וכו'. בין שכל אחד מהם מדר מחברו,

בין שאחד מדר מהשנים והשנים ממנו, דעל-פני פנים אותו האחד כששנים בדרים מאחד והוא אינו מדר מהם, ודאי מצטרפין, כיון שהאחד יכול לאכל עמהם. כתבו הפוסקים, דהוא תדין כשאחד אוכל חלב או גבינה והשנים בשר, מצטרפין, שהאוכל גבינה הרי יכול לאכל מלחמם⁽¹²⁾ אף-על-פי שהוא מלכלך בבשר, אם יקנח פיו וידיחנו ונתמנהג, (יב) שהאוכל גבינה הוא המברך ברפת הזמן ולא להפוך, שהוא הגורם להזמון⁽¹³⁾, אבל אם אוכל גבינה קשה, אינו מצטרפין, שהמנהג עכשו שלא לאכל בשר אחר גבינה קשה⁽¹⁴⁾ על-דין קנח ויהיה⁽¹⁵⁾. וכן מראש-חדש עד תשעה באב, שאין אוכלים בשר רק בסעודת מצוה, ויש שנוהרין גם בזה ואוכלין רק מאכלי-חלב, כמו שכתב בסימן תנא — אותן שנוהרין מבשר ואוכלין חלב אין מצטרפין עם אוכלי בשר, דהרי אין יכולין לאכל זה עם זה, אלא אם-כן אכלו בנות פת קדם שאוכלי בשר התחילו לאכל בשר בלחמם, שאז צדין הרי יכולין לאכל ביחד, או שאחד מבני הסעודה אכל בנות פת אחר שאינו מלכלך לא בבשר ולא בחלב, שזה מצרף את כלם, שהרי כלם יכולים לאכל מלחמם⁽¹⁶⁾:

א (א) ובא שלישי. ורוצה לאכל ולהצטרף עמהם לזמן: (ב) קצו למיכל מנה. הינו (ב) שאינם שבעים כל-כך, ואם היו מביאים להם

שער הציון

גופא מסתפקא לה בזה, ועוד: ממה שכתב המגיד-משנה דמסור דבר הירושלמי אין נראה פן, משמע דלגנן לצאת בנדאי אינו יוצא אף ששכר אכלה, ואם-כן ממילא אין לברך על זה אף בסוף, לפי מה שפנים הרמב"ם הקל דמלוי זה בזה. ומלכד זה, עקר דינו של המגן-אברהם שהניח היסוד דמפני שהוא דאורוקא ויש להחמיר לברך בשוגר, גם-כן פריא מאד, דכיון שיש בזה חשש נאזין גם-כן אין שני דפיו מפני שהוא דאורוקא, ודמאי דמאי דאמרינן ברכות כ"ב היכא שתפלתו מועבה ופסקו הפוסקים שצריך לומר ולהתפלל, ונתעם, דכיון שהוא מועבה כאלו לא התפלל כלל, והכי נמי בענינו, כיון דהתפלתו סוכרין וברכתו נאזין הוא גם-כן אפילו דאורוקא היא אין כדאי לברך: (י) עין בשערי-תשובה מה שכתב בשם פנים מאירות ודחינו דבריו, עין לקמן בסימן רד סעיף ט בשער-הציון מה שכתבנו שם: (יא) הינו בין דבר-התר בין דבר-אסור: (יב) הגה זה נזכר במגן-אברהם ודעתיקו התייאר, ונתנ"ז ונתנ"ך התייאר לא העתיקו דבר זה ומשמע לכאורה דלא סבירא להו זה, ועל-פני פנים היכא שהאוכל בשר הוא כהן דיש עליו מצוה ד"דוקא שחל" לכתבו שהוא יהיה המברך, מסתברא בנדאי דאי אפשר לרחות משום מנהג זה: (ב) לכוז ועוד כמה אחרונים:

הלכות ברפת המזון סימן קצו

באר הגולה 200

(א) *מצטרף בהדיוח, (ד) יחזיקים לתן לו לאכל כדי שיצטרף עמהם. ויהא שפא עד שלא אמרו 'הב לן ונברך', *אכל אם אמרו 'הב לן ונברך' ואחריו כפא השלישי, (ה) *אינו מצטרף (ב) (6) *עמיה: הגה *ונטילת מים אחרונים כ'הב לן ונברך' דמי (מרדכי פרק ג' שאכלו). (ו) וצין לעיל סימן קעט: ב' יתשעה שאכלו דגן (ז) ונאחד אכל (ח) *פזית נרק, (3) (3) (ט) מצטרפין להפזיר השם, ואפלו לא טבל עמיה אלא (א) (י) בציר או לא שטה עמיה אלא (יא) כוס אחר *ששש בו רביעית מקל משקה

ב תשובת הרשב"א
מהא דחלו קו
ג שם בברכות ד שם
סח

באר היטב

לאכל עם חברו ולא להפזר, משמע דוקא חלב אבל אם אוכל גבינה קשה אין מצטרפים והמנהג עקשו שלא לאכל בשר אחר גבינה, ובשבת שחל ט"ב [בתוכה] אפלו בחלב אין מצטרפין, ונ"מ בסעודת מצוה, וכן נהגין, עמ"א. ובאר היטב אשר לפני כתב עליו: זה הדבר אין לו שחר, ע"ש, ולא ידעתי למה, ועין ד"אחרון [ועין בס' אליה רבה שהאריך בזה, עין שם]: (6) עמיה, וב"ח כתב דמצוה ששלו ידוהם ויברכו המוציא ואכלו מעט משום זמון, וצין שכנה"ג נ"ע: (3) מצטרפין. ואם כבר ברך ברכה אחרונה שוב לא יוכל לזמן עמיהם דכבר נסתלק מהם, ול"ד לסימן קצו ס"א דהתם עכ"פ אבל לחם, מ"א: (2) בציר, ומ"מ כפי שצוה:

שערי תשובה

[6] עמיהם. עין בה"ט. ועין בא"ר שכתב שאין לנה שרש ומשמעות בש"ס ופוסקים שיהיה מצוה לתור וללאכל, ומסתבר דזה הוי פאכילה אחרת כו', ע"ש. וצין בבר"י בשם תשובת שער השו"ע כח"י: ט' שאכלו וסברו שהם עשרה ונזלו מים אחרונים ותמו המים לבדך ונאו שאמנם רק ט', אין מועיל לצרף אחד על ידי שיתנו לו לשותות כדי לברך בשם, כמו דלא מהני לזמן בגי, ע"ש: (3) מצטרפין. עין בה"ט. וצין מ"ש בש"ח לעיל סימן קצו מעגן זה:

משום זמון, וצין שכנה"ג נ"ע: (3) מצטרפין. ואם כבר ברך ברכה אחרונה שוב לא יוכל לזמן עמיהם דכבר נסתלק מהם, ול"ד לסימן קצו ס"א דהתם עכ"פ אבל לחם, מ"א: (2) בציר, ומ"מ כפי שצוה:

משנה ברורה

דברים הממשיכים את חלב לקניח סעודה, כגון פרות וכמהין ופטריות וגזולות וכהאי גוונא, הוי יכולין לאכל ואפלו (3) מעט מהם: (ג) מצטרף בהדיוחו. דחשבינן להו כאלו לא גמרו סעודתן עדין, ויהא שפאע עמיהם⁽²⁾, דהינו שאכל אצלם בשלחן שישביים⁽³⁾, וכמו שכתב בסימן קצו סעיף ב, עין שם במשנה ברורה. כתב במאמר מרדכי, דהוא הדין אם אחד גמר סעודתו מתחלה ואחריו כפא שנים אפלו ואוכלין⁽⁴⁾, גס"פ מצטרף בהדיוחו לזמן אם הוי מביאים לו מיד ומצי למיכל מזה, עין שם. עוד כתב, דהוא הדין בכל זה לענין צורף עשרה לזמן בשם: (ד) ויחזיקים לתן וכו'. לא נדקא, (ג) אלא שרופה לומר שמוצא לתן לו⁽⁵⁾, וכמו שכתב לעיל בריש סימן קצו: (ה) אינו מצטרף עמיהם. דכיון שאמרו בן, הרי כבר הסיחו דעתם מאכילה ושתיה ואסור להם שוב לאכל, כמבאר לעיל בסימן קעט סעיף א בדעה הראשונה, ולכתי אינו יכול להצטרף עמיהם דכבר נסתלקו מאכילתם הראשונה. וצין באור הלכה: (ו) וצין לעיל סימן קעט. דשם נתבאר פרטי דינים של 'הב לן ונברך' ונטילת ידים: ב' (ז) ונאחד אכל וכו'. דאף דעל נרק אין מברכין ברפת המזון, מפל מקום יכול להצטרף ולענות ברוך שאכלנו משלו⁽¹⁰⁾: (ח) פזית נרק, טעמו, (ד) דכיון שאומר 'שאכלנו', ואין אכילה פחותה מפזית, או משום (ס) דבעינן שיתחייב על-כל-פנים בשום ברכה⁽¹¹⁾, ובפחות מפזית אין חייב בשום ברכה אחר אכילתו⁽¹²⁾, כמבאר לקמן סימן רי: (ט) מצטרפין. ואם כבר ברך ברכה אחרונה, שוב אין יכולין לזמן עליו, דכבר נסתלק מהם⁽¹³⁾ [מ"א וש"א]: (י) בציר. הנינו (י) ששכל נרק בהציר, ובין פלם הנה נק פזית, אפלו הכי מצטרף⁽¹⁴⁾: (יא) כוס אחר. דשתיה (י) בכלל אכילה, ויכול

באר הלכה

מרדכי שכתב לדרבך ברור ונהרבה לחמם על האליה רבה שמתפק בזה, עין שם: * מצטרף בהדיוחו. הינו שחזיקים בזמון [ולא שהוא רשות], וכמו שפסק המחבר בסימן קצו דחלו בגמר סעודה, ונה גס"פ גמר סעודה מקרי, בן משמע מפכה פוסקים דנקטו בן לדינא, ודלא כשיטת רבנו יונה דלדידה האי סוגיא רק לענין רשות, וכן משמע שם ברש"י ד"ה אכילנא דחזיבין בזמון. ודע עוד, דמשמע מהראשונים דזה השלישי יכול לזמן ולהוציאם ידי זמון גס"פ⁽⁶⁾: * אכל אם אמרו וכו'. עין במגן אברהם, דלדעה השניה המבארת לעיל בסימן קעט סעיף א ד'הב לן ונברך' גס"פ לא הוי הסח"ה נעצת לגמרי לענין אכילה, ממילא כבאן מצטרף כל שלא נטלו ידוהם במים אחרונים, וכן משמע בבמה אחרונים וצין בדר"שה ובאליה רבה ובבאר הגר"א לעיל בסימן קעט סעיף א דחלו זה בזה, אמנם בשלחן ערוך הגר"ז נוטה לומר דדינא דידן לכלי עלמא הוא, עין שם טעמו, וצין בפריימגרים שגם הוא רוצה לצרף בן והניח בצירוף עיין: * אינו מצטרף. עין באור זרוע שרופה למדש דזהו דוקא כשהיו שנים ונא אחד, אבל היכא שאכלו שלשה שנתחייבו כבר בזמון ושוב כפא אחד ואכל פזית, אפלו נטלו ידוהם או שאמרו 'הב לן ונברך' גס"פ מצטרף עמיהם ויזמן להם ומוציאם ידי חובת זמון. ובהו ישוב מה שהקשו הראשונים נציין פסחים ק"ג ע"ב תוד"ה כיון מההיא דשמעון בן שטח, ע"ש. אכן משארי ראשונים שצטרפו באפן אחר משמע דלא סבירא להו הכי: * עמיהם. עין בפריימגרים שפצד לומר דברכת זמון של שלשה, כל היכא שיש ספק לדינא מצטרפין⁽⁷⁾ [נהני דרשות להם לזמן], אבל בברכת זמון של עשרה שיש הנפקת השם מסתפק שם⁽⁸⁾ אי מבר בזה משום חזק "לא תשא", וכן נוטה כפי' אדום: * ונטילת ידים. עין במגן אברהם סעיף קטן ג מה שהביא בשם הפ"ח⁽⁹⁾, ולא העתקתי דכבר השיגו באליה רבה והויא מצטרף תשובה, וצין בט"ז סימן קצו סעיף קטן ח שגם הוא סובר כסברת האליה רבה: * פזית נרק. ובבאר הגר"א משמע שדעתו דלא בעינן כזית לצרף עשרה, וכן משמע בחדושי הרא"ה, מדהביא ראיה לפסק הרי"ף דדוקא לעשרה מצטרף, מלשון המשנה דקאמי 'מזמנין עד פזית', ומתנייהו מירי בצירוף שלשה, ע"ש, הרי מוכח דצירוף עשרה הוא אף בפחות מפזית. ובשבלי' לקט מביא גס"פ ראייה מהוספתא דלצורף עשרה מהני אפלו בפחות מפזית דגן, עין שם, ולקאורה הוא הדין לפחות מפזית נרק [ואפשר דאף דעל דגן גס"פ אין לברך שום ברכה אחרונה בפחות מפזית, מפל מקום חשיבא טפי מנרק, ועל-כל-פנים לענין דגן מבאר דעתו דאפלו פחות מפזית מהני]. ומפל מקום למעשה צירוף עיין להקל נגד דעת השלחן ערוך. דדעת המרדכי שפמנו הוציא השלחן ערוך מקורו, כמבאר בבית יוסף, לאו דעת וחידא הוא, דמסתברא נדע כל הני פוסקים שאין מסלקין בין שלשה לעשרה לענין צורף, סבירא להו בן דעל-כל-פנים בעינן שעור פזית, דהרי איתא במשנה ריש פרק שלשה שאכלו דהשמש שאכל פחות מפזית אין מוננין עליו, דאפלו נימא כפושם דהינו אפלו באכל נרק, מוכח מזה על-כל-פנים דבעינן פזית דוקא אפלו לענין צורף [וכדפירשו כל הראשונים דהאי מנהגיתין מירי לענין צורף], ולידדוהו בודאי אין לחלץ בין שלשה לעשרה [כדמוכח מהראיה שהביאו בעלי שיטה זו ממהא דנצא אחד מהם לשוק, דאדרבה בעשרה מחמירין טפי], ואס"פ בודאי אין להקל לדידהו בפחות מפזית אפלו לענין עשרה: ויכין דבאנו לזה, למה לנו לומר דלדעת הרי"ף וסיעתו הטחמירים יותר לענין צורף אפלו להצטרף אפלו בפחות מפזית, וגם למה לנו לעשות פלגמא חדשה ביניהם: ועוד, דהרשב"א שמשקים למירי בענין צורף שלשה, דדוקא בגזן סבירא לה בהדנא גס"פ לענין צורף עשרה דמקלינן בירק וכהאי גוונא, דהיא על-כל-פנים המצטרף מחיב איתא ברכה אחרונה, דאם לא כן אין שוף כלל להצטרף לענין זמון, עין שם בברכות מ"ח, ואס"פ על-כל-פנים בעינן פזית שיהא מחיב בברכה אחרונה. ונהיה דהוספתא שפביא השבלי' לקט לראיה, לאו ראיה גמורה היא אפלו לענין דגן דהיה סגי בפחות מפזית, דאפשר דמירי שם דהיה פזית על-ידי ששכל בציר, וכמו שדחה שם קצת בעצמו, ע"ש: * ששש בו רביעית. עין בבאר הגר"א שכתב דהוא דעת המרדכי ובשיטתו, ומשמע דדעתו דלא בעינן

שער השציון

(3) ויכס"ס שכתב 'ואפלו כל-שהוא': (א) בן איתא בהרבה ראשונים, אשכול ורשב"א בחזין ורשב"א ושארי ראשונים: (7) פריימגרים: (8) הרשב"א: (9) פריימגרים בשם הלבוש. וצין בהרמב"ם, דאם אכל ציר לבד גס"פ מצטרף לעשרה: (10) הוספות:

הַלְבוֹת בְּרֶכֶת הַמִּזוֹן סִימָן קצו

ביאורים ומוספים

השם אפשר שאסור לכולי עלמא לזמן כשאנים חייבים. עוד כתב שם (ס"ק כו) שבעשרה כשיש ספק יזמנו בלא שם, שהרי בדיעבד גם בעשרה יוצאים ידי חובה אף אם לא הזכירו השם.

[ביה"ד ד"ה ונטילת]

עין בקמגן אברהם סעיף קטן ג מה שהביא בשם הב"ח⁽⁹⁾.

(9) שם הביא את דעת הבי"ח, שמצוה לשנים הראשונים לחזור וליטול ידיהם ויברכו המוציא ויאכלו מעט כדי לצרפו לזימון. וכן דעת השו"ע הרב (ס"א) והחיי אדם (כלל מח ס"א) והבן איש חי (שנה א פ' קרח אות ז). והביא הביה"ל שהט"ז והא"ר חלקו בזה, וטעמם שלא מצונו דבר כזה לאכול על מנת לברך, כשאנו תאב לאכול. אכן, דעת הגר"ש דבילצקי (שובע שמחות פ"ו ס"ק יג) שתשעה אנשים שאכלו בסעודה שבע ברכות, ולאחר שנטלו מים אחרתים הגיע עשירי, שיחזרו ויטלו ידיהם כדעת המג"א, כדי שיוכלו לברך שבע ברכות.

[משנ"ב ס"ק ז]

מכל מקום יכול להצטרף ולענות 'ברוך' שאכלנו משלו⁽¹⁰⁾.

(10) אכן לענין חיוב, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק יא, ובראש יוסף בברכות מח, א ד"ה דוקא) שאינו מחויב אלא שהוא ראשי לענות. ובקצות השולחן (סי' מה בדה"ש ס"ק י) הוסיף שאף אותם שניים שאכלו פת אינם חייבים להצטרף עם אוכל הירק, ועל פי זה כתב שאם אכלו חמשה אנשים פת ואדם שישו ירק, אין להם להחילק לשתיים, מאחר שהשניים שזמנו עם האוכל ירק יזמנו רק זימון רשות, במקום זימון חובה שהיו מזמנים אילו היו נשארים עם החמשה. אמנם בפמ"ג עצמו מבואר שאוכלי הפת מחויבים אף כשמצטרפים עם אוכל ירק, שלכן כתב שהאוכל ירק אינו מזמן עבורם, שהוא אינו מחויב והם כן מחויבים.

ובאוכל מיני תרגימא עם שניים האוכלים פת, הסתפק הגר"ח קניבסקי (שאלת רב עמ' רעז) שמא התחייב בזימון ומחויב להמתין ולענות להם.

אכן לענין תשעה שאכלו פת ואחד שתה יין, כתב המקור חיים (לבעל החוות יאיר) שאם השותה הוא העשירי, מחייב הוא להמתין לזימון, ורק אם יש עשרה בלעדי, מותר לו לצאת, וראה עוד בספר חרדשים וביאורים (בהערות על סי' זה) שהוכיח כן מהפוסקים.

[משנ"ב ס"ק ח]

או משום דקענין שיתחייב על-כל-פנים בשום ברכה⁽¹¹⁾, ובקצות מפי"ת אין חייב בשום ברכה אחר אכילתו⁽¹²⁾.

(11) והחזו"א (א"ח סי' ל ס"ק יב) הקשה, איך שייך לומר שמצטרף לזימון רק כאשר התחייב בברכה אחרונה שהרי בעל מימרא זו הוא רב, ומפורש בגמ' (ברכות מד, ב) שאמר רב יצחק בר אבדימי משום רבינו [הזינו רב], שאין מברכין ברכה אחרונה על אכילת ירק. וכן הוסיף החזו"א להוכיח במקום אחר (שם סי' לא ס"ק ב ד"ה אינהו) שחייב הזימון אינו תלוי בברכה אחרונה.

(12) ובאכילת בריה פחותה מכזית, הביא התורת חיים (ס"ק ג) שהביאור מרדכי כתב שמצטרף, אך הא"א (בוטשאטש, מהדו"ב סי' קצו) כתב שאינו מצטרף.

[משנ"ב ס"ק ט]

ואם כבר ברח ברכה אחרונה, שוב אין יכולין לזמן עליו, דכבר נסתלק מהם⁽¹³⁾.

המשך במילואים עמוד 37

סימן קצו

דין צירוף לזמון שלשה או עשרה

[משנ"ב ס"ק ב]

ואפילו קצט מהם⁽¹⁾.

(1) וזה שלא כדעת הפמ"ג (משנ"ב ס"ק א) שהסתפק בדבר, האם צריכים שיהיו יכולים לאכול כוית דוקא או די בכך שיכולים לאכול כל שהוא.

[משנ"ב ס"ק ג]

והוא שקבע עמקם⁽²⁾, דהינו שאכל אצלם בשלחן שישבים⁽³⁾ וכו', אם אחד גמר סעודתו מתחלה ואחר כך באו שנים אצלו ואוכלין⁽⁴⁾.

(2) ומבואר, שלגבי ברכת המזון צריך שיהיו כולם מסובים [יושבים] בשעת אכילה, וכפי שכתב השו"ע לעיל (סי' קצג ס"ב) שרק כשלושתם קבעו יחד רשאים לזמן, ומכאן דין זה הקשה הביה"ל לעיל (סי' קסז ס"א ד"ה בלא) על המג"א בשם השלטי גבורים שסבר שמצטרפים להמוציא אפילו כאשר רק חלק מהם מסובים [יושבים], והרי דין המוציא שווה לדין ברכת המזון.

(3) וכשמצטרף לזימון על ידי אכילת פרי, כתב החזו"א (א"ח סי' ל ס"ק י) שכוין שבאכילת פרי אין שייך קביעות על ידי שמיסב, לכן אין חיסרון בכך שאינו מיסב, ורק בפת ששייך הסיבה אם אינו מיסב אינו מצטרף. וכן דעת הגר"י פישר (זימון כהלכתו עמ' ג) שהאוכל פרי אינו צריך לישב, ויכול להצטרף אף בעמידה. אמנם בשו"ע הרב (ס"ב) מפורש שמצטרף [בשתיית רביעית משקה ובאכילת כוית ירק] רק כשיושב.

(4) ובאופן שאחד אכל וגמר סעודתו, ואחר כך בא השני ואכל וגמר, ואחר כך בא השלישי ואכל, ואילו היו מביאים עכשיו לפני הראשון והשני לאכול דברים המושכים את הלב היו חוזרים ואוכלים, הסתפק הגר"ש דבילצקי (שובע שמחות פ"ו הע' יד) האם צריך שהרוב יאכלו יחד ורק לאחר שיש רוב, המיעוט מצטרף אליהם מכח הסברא של 'אילו מייתי', ולכן באופן זה לא יצטרפו, או שסברא זו מועלת גם ליצר רוב וממילא מצטרפים לזימון. וראה שם שמקרה זה מצוי כשאבים בליל שבת קודש לגמור סעודתם בבית חתן, שכל פעם מגיעים קצת אנשים ואינם אוכלים יחד, וכתב שמנהג העולם להקל בזה.

[משנ"ב ס"ק ד]

לאו דוקא, אלא שרופה לומר שמצוה לתן⁽⁵⁾.

(5) ואם אמרו השנים בפירוש שאינם רוצים לקבוע עמו, כתב הפמ"ג (משנ"ב ס"ק א) שנפטר מזימון, אך לא טוב עשו, שהרי מצוה לחזור אחר זימון.

[ביה"ל ד"ה מצטרף]

ד"ה השלישי יכול לזמן ולהוציאם די זמן גסבין⁽⁶⁾.

(6) אכן, בביה"ל לקמן (סי' רא ס"א ד"ה בא) כתב שבסתם אנשים שאוכלים יחד [שאין ביניהם אדם גדול], כולם יחדו שהמברך הוא מי שהיה בעיקר הסעודה ולא מי שבא בסוף הסעודה, ונשאר בצ"ע.

[ביה"ל ד"ה עמהם]

כל היכא שיש ספק לדינא מצטרפין⁽⁷⁾ וכו', אכל בברכת זמון של עשרה שיש הזקנת השם מסתפק שם⁽⁸⁾.

(7) וכן כתב במשנ"ב לעיל (סי' קצג ס"ק כו), וראה בדברינו שם.

(8) וכענין זה כתב לעיל (סי' קצג סוף ס"ק כד) שבעשרה שיש הזכרת

הלכות ברכת המזון סימן קצו

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יב]

לעיוכובא, ורק לכתחילה צריך שיהיה המזון מאוכלי הפת כדי שיברך ויציא בכל ברכת המזון.

דמיס לא זיגני, ואינו חשבו להצטרף⁽¹⁵⁾ וכו', דכל שתיה בכלל אכילה היא⁽¹⁶⁾.

[משנ"ב ס"ק טו]

לאחר שגמר לשמע ברכת המזון⁽²⁰⁾.

(20) ובאוכל ירק, כתב הקצות השלחן (סי' מה בדה"ש ס"ק ז) על פי השו"ע הרב (ס"ה) שצריך לשמוע עד 'הון את הכל', אך בחזו"א (א"ח סי' לא ס"ק ב ד"ה אינהו) כתב שאינו צריך, כיון שבאמת אינו בכלל ברכת המזון, ודי ששמוע ועונה 'ברוך שאכלנו משלך'.

[שעה"צ ס"ק יד]

הקא לענין שלשה מודי קלי עקמא דדוקא פזית, דהא קנן: ונשמש שאכל פחות מפיזת וכו'⁽²¹⁾.

(21) והחזו"א כתב (א"ח סי' ל ס"ק יא), שלפי ראיית הגר"א (המובא בביה"ל ס"ב ד"ה כוית) שבעשרה אין צריך שיאכלו כוית מהירק, מוכח שהוא הדין בשלשה, ומה שמשמש אינו מצטרף עד שיאכל כוית, הוא משום שהרי לא היסב עמהם לכן בלא שיאכל כוית אינו נקבע עמהם. והוסיף השתה הלכות (ס"ב) שלדברי החזו"א משמע שאף לענין שתיה השותה רוב רביעית מצטרף ואין צריך לשתות דוקא רביעית.

[שעה"צ ס"ק טז]

ומכל מקום משמע דהוא אינו לעפוקא נק מצנה לקחלה, מדקמב המקבר לשון מצנה⁽²²⁾.

(22) אמנם מי שכלל אינו בפרשת החיוב מדאורייתא, מבואר בשו"ע לעיל (סי' קפו ס"א), על פי הגמ' (ברכות כ, ב) שאין המחוייב מדרבנן יכול להוציא את המחוייב מדאורייתא.

[שעה"צ ס"ק טז]

דברכת המזון לרב הפוסקים הוא מקדמנ⁽²³⁾.

(23) והחזו"א מפקפק בזה וכתב (א"ח סי' לא ס"ק א) שאינו יודע מי המזה רוב הפוסקים, ולשיטתו ברכת המזון מדאורייתא.

[משנ"ב ס"ק כד]

ומצדד להקמיר⁽²⁴⁾ וכו', דמקדמנ בכל גוני אין אחד מוציא חבירו בברכת המזון⁽²⁵⁾.

(24) וכן כתב לקמן (סי' ריג ס"ק יד) על דברי השו"ע (שם ס"ב) שאין המברך מוציא אחרים אלא אם כן יאכל וישתה עמהם, שדין זה שייך בין בברכה ראשונה ובין בברכה אחרונה. אכן עם השני קורא עמו מילה במילה, כתב השו"ע לקמן (סי' תפד ס"א) שמותר, וביאר המשגיב שם (ס"ק ח) שלא נחשב ברכה לבטלה, כיון שהוא רק מלמדו לברך.

(25) ובביה"ל לקמן (סי' תפט ס"א ד"ה ומצוה) כתב, שסופר מברך ברכת המזון ומוציא ידי חובה בור אף אם הסופר כלל לא אכל, והעיר הגרש"ב וולנדרג מדברי המשגיב כאן, וראה בדברינו שם.

(15) והשוותה משקה לימונה, כתב הערוך השלחן (ס"ה) שנראה שמצטרף לזימון, הואיל ויש בו קצת חשיבות. ובשו"ת מהרש"ג (ח"ב סי' קפ אות ג) כתב שאף אם נודה לדבריו במשקה לימונה, מ"מ מי סודה כיון שאינם מווינים יותר ממים, השותה אותם אינו מצטרף לזימון.

השוותה תה עם סוכר דעת הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"א סי' כב) שאינו מצטרף לזימון, ובשו"ת אור לציון (ח"ב פמ"ו תשובה לב) הוסיף שכל משקה שעיקרו הוא מים, וכגון, תה, קפה, ושאר משקים ממותקים, דינם כמים לענין זה, והשוותה אותם אינו מצטרף לזימון. ורק כששותה מיץ פירות טבעי מצטרף לזימון. מאידך, בשו"ת מהר"ץ (דושינסקי, סי' כא) כתב שתה וקפה הם בכלל חמר מדינה, וממילא הם חשובים להצטרף לזימון. ובסוף דבריו הוסיף טעם נוסף, שתה וקפה כיון שנתבשל ע"ע עשבים ויש במים טעם העשבים או הקפה, נחשב כאילו אוכל את העשבים או את הקפה, והרי הם מווינים ומצטרף לזימון.

(16) והשוותה מים רק על מנת להצטרף לברכת המזון, כתב בביה"ל לקמן (סי' רד ס"ז ד"ה השותה) שאף לדעת המג"א ששתיה בכלל אכילה, באופן זה אינו מצטרף לברכת המזון, שכיון שאין לו הגנה מהמים אין חיוב לברך עליהם, וממילא אף אינו מצטרף לזימון.

[שעה"צ ס"ק יז]

דהא על-קל-פנים לדין דפסקין דעד 'הון' הוא ברכת המזון⁽¹⁷⁾.

(17) ולפי זה כתב החזו"א (א"ח סי' ל ס"ק יג ד"ה שו"ע סי' קצו) שבזימון בעשרה, שברכת הזימון היא רק עד נברך, ושתנה הדין ונוכל לצרף את השותה מים לתשעה אוכלי פת ולזמן בשם, אכן הביא שמדברי הגמרא שהזכירה שמצטרף בירק ולא הזכירה מים הפחותים בחשיבותם מירק, משמע שבמים אינו מצטרף, ונשאר בצ"ע.

[משנ"ב ס"ק יג]

דכיון שהוא מוציא את חבירו בברכת המזון⁽¹⁸⁾.

(18) ואין הכוונה שמוציא חבריו בברכת הזימון מדין שומע כעונה, משום שבברכת הזימון אין דין להוציא ידי חובה, וכמבואר בביה"ל לקמן (סי' קצט ס"י ד"ה מצטרפין), אלא שעל ידי זימון יוצאים ידי חובתם מחיוב הזימון שחל עליהם, והזימון הוא ה'נברך' ולא ה'שאכלנו משלך' (הערת הגר"נ קופשץ).

[שעה"צ ס"ק יא]

לדעת המקדמין דפסק לקמן בסימן ר דסגי עד 'נברך'⁽¹⁹⁾.

(19) וכתב החזו"א (א"ח סי' ל ס"ק יג ד"ה שו"ע סי' קצו), שהואיל ולפי דעת המחבר ברכת הזימון היא עד נברך, וכן לדעת הרמ"א באופן שמוזמנים בעשרה, דין זה שיומן אחד מאוכלי הפת אינו

הלכות ברבית המזון סימן קצו
קא **באר הגולה**
ה' שם לפרוש
הפוסקים ר' רבנו
והואל בשם אביו
הראשון ז"ר פרק ה'
מחלוקת
ח' הרי"ף והרשב"א
על פי הירושלמי
ט' תוספות וראש
והראשון ז"ר שפירוש
מיוסדו שם בשם רבנו
מאר' כ' הראשון
ובדעת ר"י

(יב) חוץ מן (ד) [ד] המים, מצטרף עמקם, והוא שיהיה (יג) המקור אחד מאוכלי הפת. והאפילו שבעה אכלו דגן ושלשה (יד) נרק מצטרפין, אבל ששה לא, דרובא דמנכר בעינן: ג' המצטרף (טו) צריך לברך בקרה אחת על מה שאכל (טז) ואינו נפטר בבכרת המזון (ה) [ה] של אלו. במה דברים אמורים דסגי בקל מאכל, (יז) להצטרף לעשרה, 'אבל לשלשה אינו מצטרף עד שיאכל (יח) כזית פת. ה'יש אומרים (יט) דבכזית דגן מהני אפילו אינו פת. ו'יש אומרים (כ) דבכזית דגן וקבל מאכל (ו) מהני. (כא) הלכך שנים שאכלו וקא שלישי, אם יכולים להזיקו שיאכל כזית פת מוטב, ואם אינו רוצה 'לא יתנו לו (י) (כב) לשותות ולא מאכל אחר; ואם ארע שנתנו לו לשותות או מאכל אחר, יזמנו עמו אף-על-פי שאינו רוצה לאכל פת: ד' כחברים שאכלו כסדר, קצתם אכלו כדי שביעה וקצתם לא אכלו אלא כזית, אם פלם יודעים לברך, (כג) מצוה שברך אותו שאכל כדי שביעה ויציא את האחרים, ואם אין יודעים פלם לברך, מי שאכל כזית (כד) יכול

באר היטב
(ד) המים. ומ"א חולק ופסק אפילו במים מצטרפין: (ס) של אלו. דברכת המזון אנה פוטרת בקרה של בורא נפשות רבות, ובין משמע כ"י דמפטר בבכרת המזון דין גמי מין זין, ועין סימן רח סעיף יז והוא הדין בתמרים. ועין ט"ז סימן קעד ס"ק ח' שכתב: שבר שלנו ודאי זין. ומ"מ לבתחלה זכח שלא לצאת בבכיה, מ"א: (י) מהני. ודוקא כזית, מ"א: (י) לשותות. וקנה"ג כתב ד"ש שנה אטס ולא התפלל יוצא בתפלה של קול רם למשלומין אף-על-פי שמוציא שאינו בקי לשם תוכה, ובכ"י למד מזה לענין חיד שרצה לצאת בזה יד' חובת תשלומין בתורת הש"ך אעפ"י שהפנות אינם שרים, ע"ש, ולכך נראה דהסומך על המג"א לא תקיף, ומכ"ש דבאר' כב בשם מהר"ש ששעה כן לבתחלה ואמר לזה המצטרף שכן יוצא

משנה ברורה
לומר 'שאכלנו': (יב) חוץ מן המים. דמים לא זני, ואינו חשבו להצטרף⁽¹⁵⁾ (ה) אפילו הוא צמא ורוצה לשותות. ומגן-אברהם חולק ופסק דמצטרף, דכל שתיה בכלל אכילה היא⁽¹⁶⁾, והעמיקוהו (ט) איזה אחרונים להלכה. אכן בספר בגדי-ישע ובמגן-אברהם הספיקו להמחבר, (י) וכן מצדד בספר חמד-משה: (יג) המקור אחד נכו'. דכיון (יד) שהוא מוציא את חבריו בבכרת המזון⁽¹⁸⁾, חמיר טפי: (יד) זרק. והוא הדין איזה משקה, וכנ"ל: ג' (טו) צריך לברך. לאחר שגמר לשמע בקרת המזון⁽²⁰⁾: (טז) ואינו נפטר. רוצה לומר: אפילו אם ירצה לבדן לצאת בבכרת-המזון גם-כן לא מהני, דרקמא לן [לקמן בסימן רח סעיף יז ובאחרונים שם] דאין בקרת שלשה פוטרת מעין שלשה ולא בקרת 'בורא נפשות רבות'; (יז) אף אם אכל תמרים או ששה זין, בודאי מהני בדיעבד, דהא קמא לן בסימן רח דאם בדיעבד ברך עליהן בקרת-המזון יצא. ולפי מה דפסקו שם כמה אחרונים דאף על דיקא אם ברך בבכרת-המזון יצא, גם בדיקא דינא הכי. (יג) וכתב המגן-אברהם, דמכל מקום לבתחלה זכח בקם שלא לצאת בבכרת-המזון, דצריך לברך על כל מין ברכתו הראויה לו: (יז) להצטרף לעשרה. דבלאו דידה 'יש חייב זמון מן האוכלים פת, ולא בעינן לה אלא להזכרת השם: (יח) כזית פת. דמחזיק בבכרת-המזון: (יט) דבכזית דגן נכו'. הינה בגון דיקא וקיצא בו ממני מזון שחייב לברך עליו בקרה אחת מעין שלש: (כ) דבכזית וקבל מאכל. והוא הדין שתיה, וכנ"ל בסעיף ב לענין עשרה. וטעם דעה זו, דסבירא לה דלענין צורך לזמון אקלו גם לענין שלשה, כיון ששנים מהם אכלו פת ומחזיקין

שער הצינ
(ח) בגדי-ישע: (ט) הגר"ז וחי'אדם: (י) עין שם דהא על-פ' פנים לדין דפסקין דער 'הזון' והא בקרת המזון⁽¹⁷⁾, כמבאר בסימן ר, עין שם: (יב) הצרכנו לשעם זה אפילו לדעת המחבר דפסק לקמן בסימן ר דסגי עד 'בכר'⁽¹⁹⁾, וכל-שכן לדעת הרמ"א דפסק שם דהמזון צריך לומר גם בקרת 'הזון': (יג) קנה אברהם ור"א: (יג) ולא העמיקו דברי האלהי רבה שמצדד קצת דאפילו לבתחלה נמשום דמצטרף לענין זמון מקלינן בזה לבתחלה, משום דמבאר הגר"א בסימן קעד סעיף ו' וכן באבן-העזר סימן רח סעיף יז משמע דהא דאיתא בגמרא דעל התמרים נפטר בבכרת-המזון והוא הדין לענין זין הינו רק בדיעבד אם כן לפטר אותם בפרוש, אבל מסתמא לא נפטר אף היכי דצריך לברך הכרת-המזון על הפת בלאו הכי, וכל-שכן הקא דאין לו חייב אחר רק משום היזון והתמרים שאכל, בודאי אין כדאי לבדן לצאת בבכרה שלא נחקה לזה: (יד) הינו אפילו להני פוסקים שהזכרתי בבאור הלכה בסעיף ב לענין עשרה ולא בעינן שעורא. הקא לענין שלשה מודו כלי עלמא דדוקא כזית, דהא תנן: והשמש שאכל פחות מזה (וכי'⁽²¹⁾), וכן בסוף המשנה, וקמו שכתבתי שם בבאור הלכה: (טו) ומכל מקום משמע דהוא אינו לעמבא רק מצוה לבתחלה, מדקדב המספר לשון מצוה⁽²²⁾, וכן לשון זה איתא בראשונים: (טז) דברכת המזון לרב הפוסקים הוא מדרבנן⁽²³⁾ (פמ"ג): (יז) תוספות ורא"ש:

37

מילואים הלכות ברכת המזון סימן קצה קצו המשך מעמוד 198

שבאה על אכילת כזית לא יברך, משום שעבר איסור באכילתו. וראה מה שכתבנו לקמן סי' רד ס"ק מז.

וכן לענין מי שאכל פת בלא נטילת ידים, הביא הגרש"ז אויערבך (חידושים למסכת ברכות מה, א) בשם ספר לב חיים (סי' ב), שאין ברכתו חשובה כברכה על אכילת איסור, ואף יש לענות עליה 'אמן', הואיל ואכילת פת פחות מכוית פטורה מנטילה. אולם הגרש"ז אויערבך (שם) כתב שיש לענין דבר, שהרי כיון שהיה בדעתו לאכול שיעור כזית מן הדת, נתייבב בנטילת ידים כבר מתחילת אכילתו.

[משנב' ס"ק ד]

אם גנב או גנל חטים וטחנן ואפאן⁶.

(6) ואם גול חטים ולאחר יאוש מכרן לאחר, כתב לקמן (סי' תג ס"ק יז) לענין מצה גזולה, שאותו אחר מותר לברך עליה, משום שלא הגיע לידי באיסור, ולעיל (סי' יא ס"ק ל) לענין ציצית הביא את דעת הפמ"ג בשם הלבוש והט"ז והגר"א שמחמירים שלא יברך עליהם. וראה עוד מה שכתבנו בזה לקמן סי' תג שם, וסי' תרמט ס"ק ו.

הדבר שעליו קובע את הסעודה, אין מזמנים עליו, אבל אם אכל פת של היתר ועמו אכל בשוגג ליפתן של איסור, או שאכל, בשוגג איהו דבר של איסור בתוך סעודתו, מזמנים עליו.

(5) ומטעם זה כתב בשו"ת מהר"ם שיק (ארי"ח סי' רס) שהאוכל מאכל המסוכן לבריאותו, אסור לו לברך עליו, משום שעובר עבירה באכילתו, שהרי 'וחי בהם' כתיב. וראה עוד מה שכתבנו לקמן (סי' תעב ס"ק לה) לענין מי שסכנה בשבילו לשתות ארבע כוסות או לאכול מצה ומרור, ומכניס עצמו לסכנה כדי לקיים המצוה, שדעת מהר"י אסאד שהוא מצוה הבאה בעבירה, ויש אומרים שאין זה מצוה אלא עבירה בלבד. וראה עוד מה שכתבנו לקמן סי' תקפט ס"ק א.

אכן, חולה סוכרת האוכל עוגה שיש באכילת כזית ממנה כדי להזיק לבריאותו, דעת הגר"ש אלישיב (חשוקי חמד ברכות לו, א) שיברך ברכה ראשונה ולא ברכה אחרונה, מאחר ומסתבר שהפירור הראשון שאוכל אינו מסכנו, אף איסור באכילתו, ורק לענין ברכה אחרונה

הלכות ברכת המזון סימן קצה קצו המשך מעמוד 200

שכתב השו"ע הרב (שם ס"א) בזה.

[משנב' ס"ק י]

היגו ששכל ירק בהציר, וכן פלם קה רק פזית, אפלו קהי מצטרף¹⁴.

(14) וכן בפירות עם מימיהם שאוכלים בקינוח סעודה, דעת הגר"י פישר (זימון כהלכתו עמ' ט) שמצטרפים המים עם הפירות להשלים שיעור כזית.

(13) ואף שכתב השו"ע לעיל (סי' קצד ס"א) שמי ששכח ובירך ברכת המזון יכול להצטרף לזימון. כתב המג"א (סי' ד) ששם מצטרף כיון שעל כל פנים אכל לחם. ודבריו מתבארים בדברי המשנ"ב לעיל (סי' קצד ס"ק ב) שהאוכל לחם מחויב בזימון אלא שאין לו תקנה כיון שכבר בירך ואין זימון למפרע, לכן גם לאחר שבירך לא נסתלק חיובו ויכול להצטרף, מה שאין כן באוכל ירק אף שיכול להצטרף מ"מ אינו מחויב בזימון, ולכן כשבירך נסתלק ממנו חיוב הזימון לגמרי ואינו יכול להצטרף. וכעין זה ביאר הפמ"ג (סי' קצד א"א ס"ק א). וראה עוד מה

הלכות ברכת המזון סימן קצט ר המשך מעמוד קג

מהגמ' (ברכות טו, ב) שלשית ר' יהודה שהקורא ולא השמיע לאזנו יצא בדיעבד אך לא לכתחילה, גם האחרים השומעים ממנו אינם יוצאים אלא בדיעבד. ובמאסף אהל תורה (ח"א בהשמטות) הביא בשם הגר"מ אטלס שהקשה על זה, מדוע לא יצא השומע לכתחילה הואיל והוא עצמו שומע באזניו, ואין מוזהר לו מה שהשמיע אינו שומע. ותירץ הג"ר אלחנן וסרמן (שם) על פי הירושלמי, שכשאצל המוציא מעשה המצוה הוא מעשה של דיעבד, ממילא גם אצל היוצא ממנו אינו אלא מעשה מצוה של דיעבד.

[משנב' ס"ק ל]

ועין לעיל בסימן נה סעיף יב בבאור הלכה²⁷.

(27) שם (ד"ה מנודה) כתב, שאם היה מנודה לא בגלל עבירה אלא רק בשביל ממונו, מותר להצטרף עמו לכל דבר שבקדושה, אבל אם מנודה מחמת שעבר על גזירת הציבור אינו מצטרף לזימון.

מחמת שעבר על גזירת הציבור אינו מצטרף לזימון. וכתב על זה הגר"י קניבסקי, שכל זה מסתבר רק אם ענין שומע כעונה הוא שמעשה חבירו שערש בעד פוטר אותו בעין שליחות, וכמו

הלכות ברכת הפרות המשך מעמוד קה

(8) אמנם לקמן (סי' ערב ס"ק כב) כתב, שיש מחמירים שאינו נקרא יין עד שיהיה תוסס שלשה ימים אחרי בישול הצימוקים.

הלכה הז' (81) שמסתבר שנחשב כמים בלבד, ולכן ברכתם 'שהכל' אף שהם יצאו מהעבים.

